

DISKRIMINERINGS

OMBUDSMANNEN

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU

NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN

OVTTAVEARDÁSAŠVUODÁÁITARDEADDJI

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

De mänskliga
rättigheterna tillhör
personer med
funktionsnedsättning
på samma sätt som
andra människor

DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN

Justitieministeriet och uppföljningssystemet för diskriminering

Det här är en sammanfattning av diskrimineringsombudsmannens utredning om upplevelser av diskriminering hos personer med funktionsnedsättning. Hela utredningen finns tillgänglig på internet på adressen www.syrjinta.fi/sv/web/sv/funktionshinderutredning

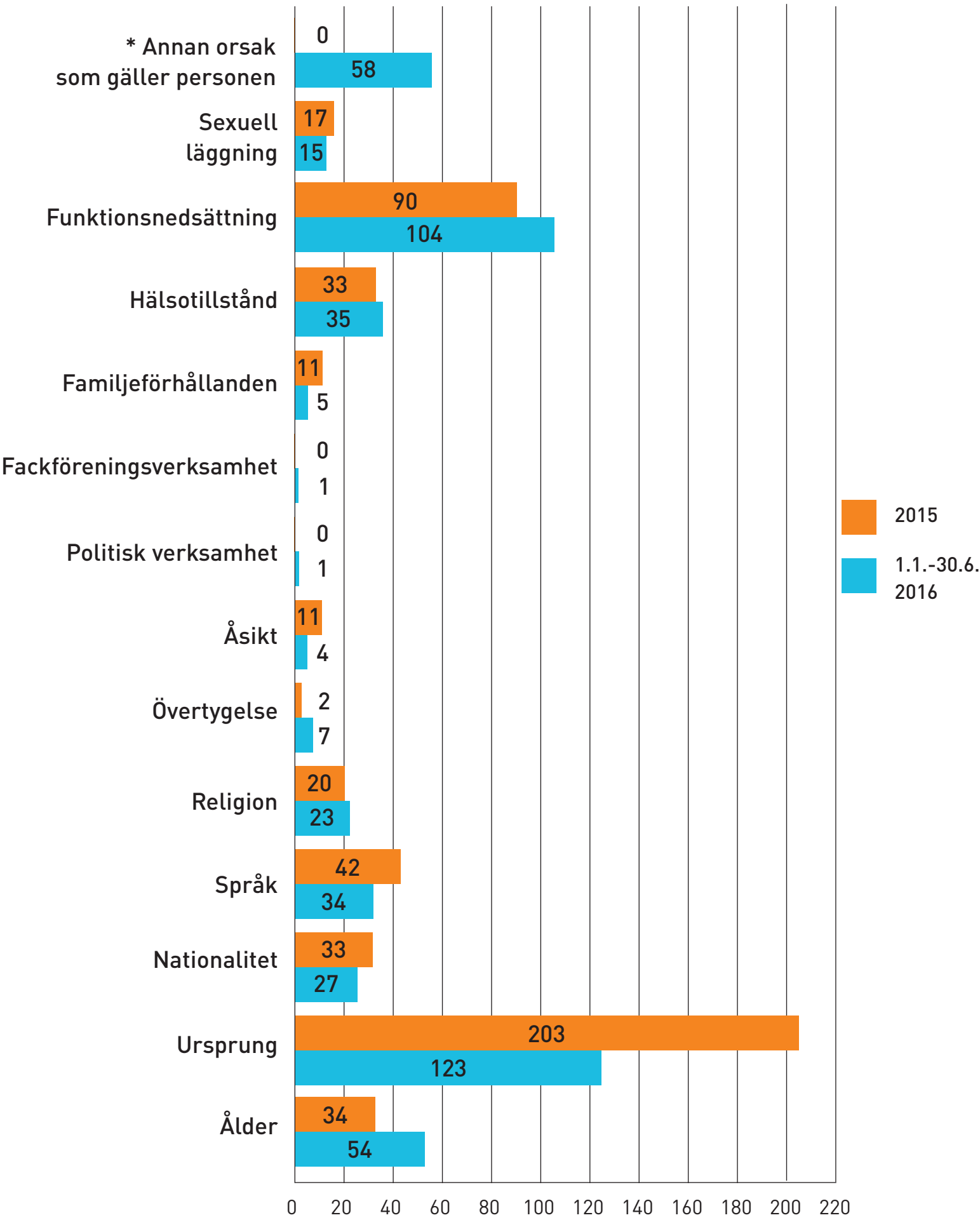
ALLMÄN DEL

Av materialet framgår tydligt att det behövs rättsskyddsorgan med låg tröskel som ett rättsskyddsmedel för personer som utsatts för diskriminering. Diskrimineringsombudsmannen, jämställdhetsombudsmannen och diskriminerings- och jämställdhetsnämnden samt arbetarskyddsmyndigheterna har en viktigare roll än de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna då det gäller mängden behandlade diskrimineringsärenden. Med tanke på rättsskyddet för personer som utsatts för diskriminering är det viktigt att åklagare och domstolar begär ett utlåtande av diskrimineringsombudsmannen i frågor som anknyter till tillämpningen av diskrimineringslagen. På grund av det ringa antalet diskrimineringsärenden har de inte nödvändigtvis specialkunskap om olika grunder för diskriminering och om tillämpning av förbudet mot diskriminering inom olika områden i livet.

Rättsskyddsorgan med låg tröskel spelar en central roll för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta kontakt och veta vem de ska kontakta om de upplever diskriminering. En ännu mer utmanande uppgift är att öka förtroendet för rättsskyddsorganens verksamhet bland grupper som riskerar att diskrimineras. Ett av de mest oroväckande resultaten i utredningen är att den största enskilda orsaken till att respondenterna låtit bli att anmäla en diskrimineringsupplevelse var att de inte tror att det skulle leda någonstans.

Den största enskilda
orsaken till att
respondenterna låtit
bli att anmäla en
diskrimineringsupplevelse
var att de inte tror att det
skulle leda någonstans.

DISKRIMINERINGSÄRENDEN ENLIGT DISKRIMINERINGSGRUND VID DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNENS BYRÅ 2015 OCH 1.1.-30.6.2016

* Annan orsak som gäller personen: till exempel hemvist, social ställning, värnplikt

SYNPUNKTER OCH UPPLEVELSER OM DISKRIMINERING I VARDAGEN BLAND PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING

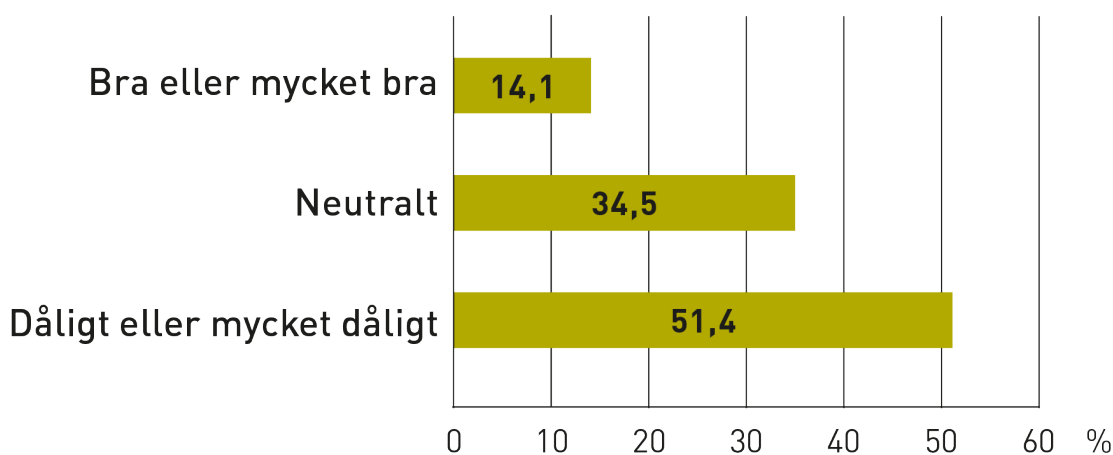
- Över hälften av respondenterna är av den åsikten att attitydklimatet gentemot personer med funktionsnedsättning är dåligt eller mycket dåligt i Finland.
- Över 60 procent av respondenterna berättar att de upplevt diskriminering på något område i livet under det senaste året. De vanligaste diskrimineringsgrunder som nämndes är funktionsnedsättning, hälsotillstånd och ålder.

”Det talas inte om att det finns personer med funktionsnedsättning som faktiskt skulle kunna utföra vilket som helst arbete inom datateknik eller försäljning. Det är ett problem i medierna och kanske också på en allmänare nivå i samhället att personer med funktionsnedsättning alltför snävt ses som personer med en viss typ av funktionsnedsättning.”

När man granskar resultaten av utredningen från ett längre avstånd och söker efter en gemensam nämnare för varför det är utmanande att möjliggöra delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning i samhället, ser det rådande attitydklimatet ut att vara en stark kandidat.

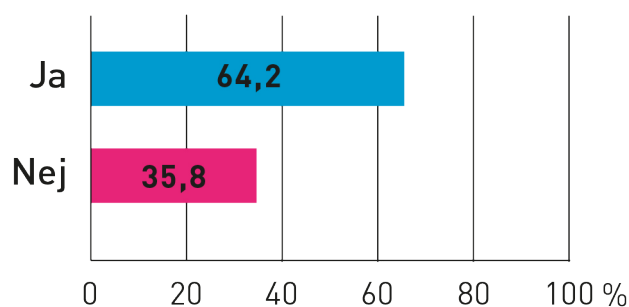
RESPONDENTERNAS SYNPUNKTER OM ATTITYDKLIMATET GENTEMOT PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING I FINLAND (%)

Av respondenterna (n=426) anser endast 14,1 procent (n=60) att attitydklimatet gentemot personer med funktionsnedsättning i det stora hela är bra eller mycket bra i Finland. Sammanlagt 51,4 procent (n=219) av respondenterna är av motsatt åsikt. Totalt 34,5 procent (n=147) anser att det råder ett neutralt attitydklimat gentemot personer med funktionsnedsättning.

En klar majoritet av de personer som svarat på webbenkäten (64,2 procent) berättar att de hade upplevt diskriminering på något område i livet under de senaste tolv månaderna. En stor del av respondenterna (53,9 procent) uppger att orsaken till diskrimineringen var deras funktionsnedsättning. Många uppger också att de upplevt diskriminering på grund av sitt hälsotillstånd och sin ålder.

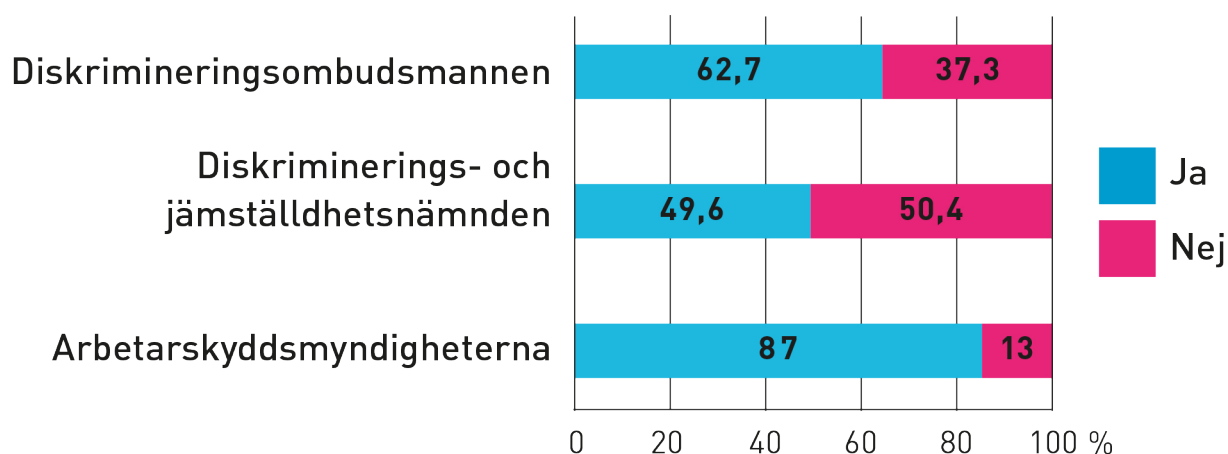
ANSER DU ATT DU HAR DISKRIMINERATS PÅ EN ELLER FLERA GRUNDER UNDER DE SENASTE TOLV MÅNADERNA? (%)

Anser du att du har blivit diskriminerad på en eller flera grunder under de senaste tolv månaderna? Ja, 64,2 procent. Nej, 35,8 procent.

Man kan säga att personer med funktionsnedsättning formellt har bra rättigheter i Finland. Problemet är förverkligandet av rättigheterna i vardagen eftersom attityderna gentemot funktionsnedsättningar och människor med funktionsnedsättning delvis härstammar från det föregående årtiondet. I vissa fall och hos vissa människor handlar det om medvetna och avsiktliga negativa attityder, medan det i andra fall är fråga om brist på kunskap och förståelse. Av resultaten av webbenkäten framgår tydligt att det finns ett behov av att rikta åtgärder till att förbättra medvetenheten om de egna rättigheterna hos personer med funktionsnedsättning. Många respondenter anser själva att de vet vad diskriminering innebär, men betydligt färre upplever sig känna till vilka rättigheter de har om de utsätts för diskriminering eller trakasserier. Det finns ett särskilt stort behov av att förbättra medvetenheten om vilka rättsskyddsorgan som finns bland personer med funktionsnedsättning.

HAR DU HÖRT OM FÖLJANDE RÄTTSSKYDDSORGAN? (%)

DISKRIMINERING I ARBETSLIVET

- Personer med funktionsnedsättning är i ringa grad delaktiga i arbetslivet även om de har en förhållandevis hög utbildningsnivå. Närmare hälften (45,4 procent) av respondenterna är pensionärer.
- Respondenterna (89,7 procent) anser att en funktionsnedsättning försätter arbetssökanden i en sämre ställning trots att personen i fråga har samma färdigheter och kompetens som andra sökande.
- Majoriteten (57,1 procent) är av den åsikten att attitydklimatet gentemot personer med funktionsnedsättning är dåligt eller mycket dåligt på arbetsplatser.

"Hen [daghemsföreståndaren] bestämde åt mig var mina gränser går och vad jag klarar och inte klarar av att göra."

"När jag skulle komma in i arbetslivet blev jag trots att jag redan hade erfarenhet omkörd av en person utan funktionsnedsättning och man meddelade att min funktionsnedsättning var ett hinder för min del. Jag fick bli vikarie trots att jag hade mer erfarenhet än den person som valdes till jobbet".

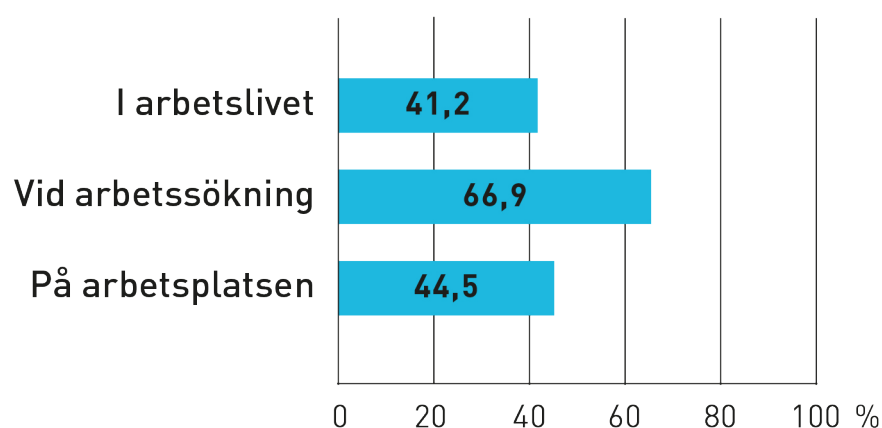
I ljuset av resultaten av webbenkäten framgår tydligt att det i Finland ännu krävs mycket arbete för att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden. En överlägsen majoritet av respondenterna uppger att de

är pensionärer. Respondenternas ställning på arbetsmarknaden ter sig ännu mer oroväckande om man beaktar deras goda utbildningsnivå. Andelen pensionärer ökar naturligtvis med åldern, men andelen är stor i alla åldersgrupper.

I webbenkäten ville man separat utreda respondenternas diskrimineringsupplevelser vid rekrytering och på arbetsplatsen. Respondenterna har en klar synpunkt gällande funktionsnedsättningens inverkan vid rekrytering – en funktionsnedsättning försätter arbetssökande i en sämre ställning i förhållande till andra sökande.

RESPONDENTERNAS UPPLEVELSER AV DISKRIMINERING I ARBETSLIVET, VID REKRYTERING OCH PÅ ARBETSPLATSEN UNDER DE SENASTE FEM ÅREN

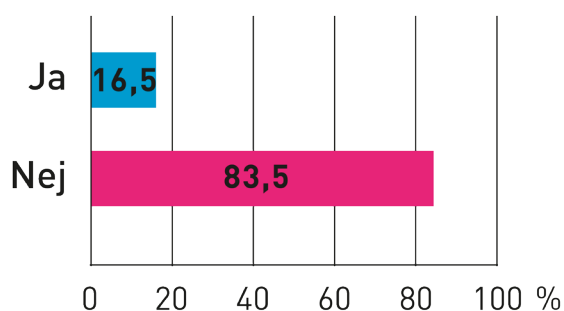
En klar majoritet av respondenterna (n=475) är av den åsikten att en funktionsnedsättning försätter arbetssökanden i en sämre ställning i förhållande till en annan arbetssökande trots att båda har samma färdigheter och kompetens. Sammanlagt 89,7 procent (n=426) av respondenterna delar denna åsikt.

Upplevelserna stärker denna synpunkt eftersom sammanlagt 41,2 procent av respondenterna uppger att de upplevt diskriminering i arbetslivet på grund av sin funktionsnedsättning under de senaste fem åren. Yngre personer har upplevt mer diskriminering än äldre vilket tyder på att det är utmanande att hitta en första arbetsplats och inleda en karriär. 66,9 procent av de respondenter som sökt jobb uppger att de upplevt diskriminering i arbetssökningen på grund av sin funktionsnedsättning.

Det bistra attitydklimatet genomsyrar alla delar av utredningen, men enligt de som svarat på webbenkäten är attityden särskilt dålig på arbetsplatser. Det rådande normaltillståndet är att en person med funktionsnedsättning är

arbetslös eller pensionär och att arbetande personer med funktionsnedsättning är undantag. Respondenter som är delaktiga i arbetslivet berättar att de har upplevt diskriminering och osakligt bemötande även från arbetsgemenskapens sida. I dessa fall är tröskeln för att anmäla diskrimineringen lägre än vid rekrytering, men ändå rapporteras alltför få fall. Bristen på förtroende är den främsta orsaken till att diskriminering vid rekrytering och i arbetslivet inte anmäls.

HAR DU ANMÄLT DISKRIMINERING DU UPPLEVT PÅ ARBETSPLATSEN? (%)

Oberoende av huruvida respondenten har varit medveten om arbetarskyddsmyndigheternas eller diskrimineringsombudsmannens existens verkar trenden vara densamma: diskriminering anmäls inte även om respondenten känner till vilken aktör som ger hjälp och råd till offer för diskriminering. Fenomenet upprepas oberoende av om det handlar om diskriminering vid arbetssökning eller på arbetsplatsen.

ELEKTRONISKA TJÄNSTERS TILLGÄNGLIGHET

- Enligt respondenterna är följande problem de vanligaste då det handlar om webbtjänster: hinder att använda hjälpmedel för synskadade och avsaknad av lättläst språk och användarvänlighet.
- Många personer med funktionsnedsättning saknar nätbankskoder.
- De datasystem som används på arbetsplatsen medför också problem för många: svårigheter att organisera arbetet, oklarheter gällande genomförande av rimliga anpassningar, för lite inskolning i användningen av nya system och kunskapsbrist inom IT-stödet.

elektroniska tjänster skapa problem även i fråga om sådana tjänster som tidigare inte medfört problem. Lösningar med pekskärm blir allt vanligare inom olika tjänster, men då dessa skaffas funderar man sällan på hur synskadade ska kunna använda dem.

"Jag var tvungen att lämna min arbetsplats när systemen uppdaterades så att de inte längre fungerade med hjälpmedel."

"Jag kan inte använda vårt lönehanteringsprogram eftersom det inte är tillgängligt med skärmläsningsprogrammet."

Personer med funktionsnedsättning ska betraktas som individer och deras behov ska beaktas så att de får bättre möjligheter än i nuläget att bli en del av det finländska samhället.